

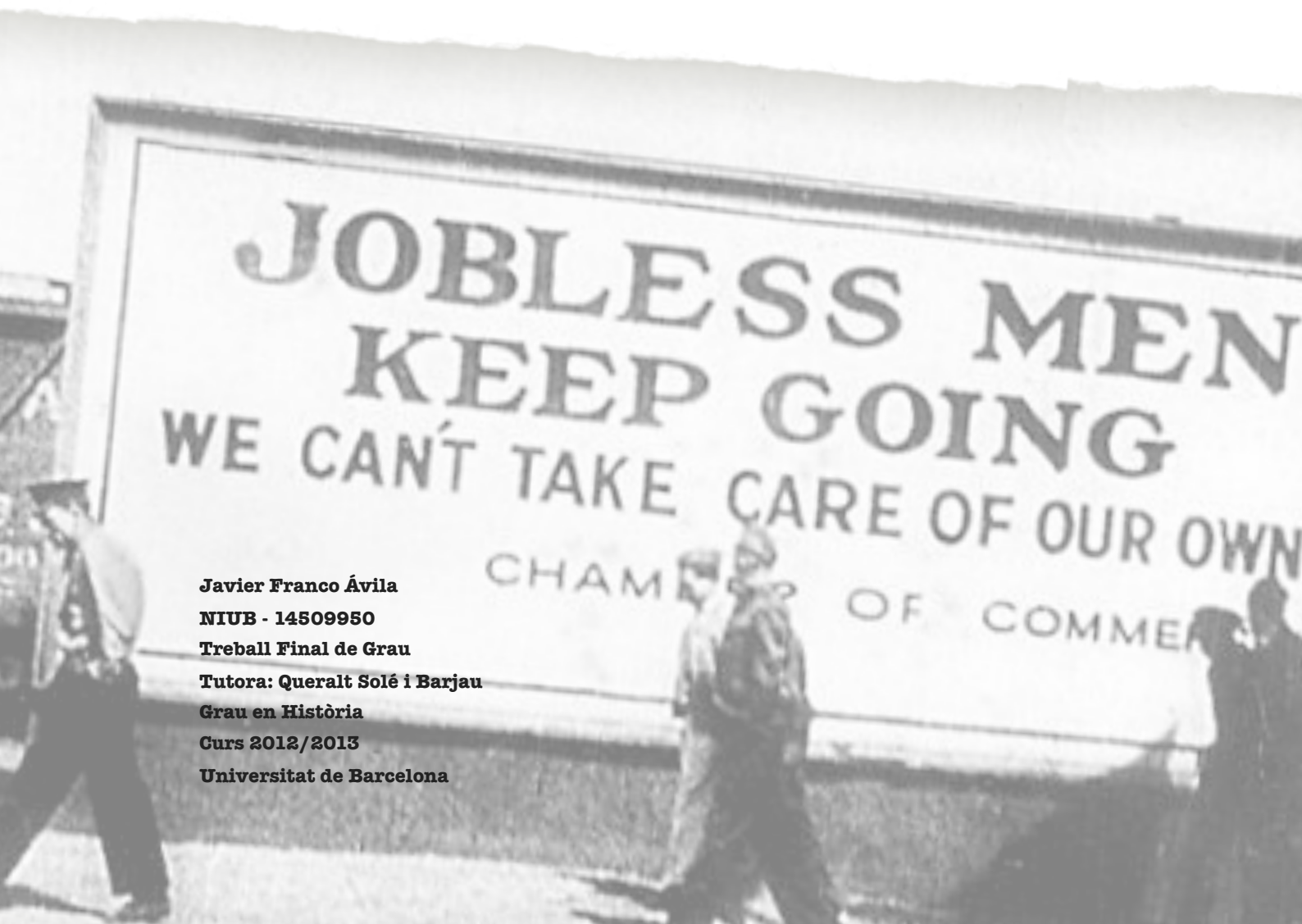
El New Deal: L'intervencionisme del govern federal des de dues ideologies oposades

Aquest Treball Final de Grau explora les implicacions reals del New Deal de Franklin Delano Roosevelt en la societat americana malgrat les diferents interpretacions fins el dia d'avui. Després d'un breu context històric, des de l'American way of life dels anys 20 fins el principi de la Segona Guerra Mundial, s'analitzen dues ideologies oposades política, econòmica i històricament.

Paraules clau: New Deal, Franklin Delano Roosevelt, Gran Depressió, Amity Shlaes, Michael Hiltzik.

This final degree paper explores the real implications that Franklin Delano Roosevelt's New Deal had on American society despite the different interpretations until today. After a brief historical context from the American way of life of the 1920 decade to the advent of the World War II, it analyzes two opposed political, economical and historical specific views.

Key words: New Deal, Franklin Delano Roosevelt, Great Depression, Amity Shlaes, Michael Hiltzik.

Javier Franco Ávila
NIUB - 14509950
Treball Final de Grau
Tutora: Queralt Solé i Barjau
Grau en Història
Curs 2012/2013
Universitat de Barcelona

Índex

- Introducció	3
- La Gran Depressió & el New Deal	4
- De l'American way of life al Crash del 1929	4
- Les mesures del President Hoover	6
- L'arribada al Despatx Oval de Franklin D. Roosevelt: el New Deal	8
- La sortida de la depressió i el camí cap a la Segona Guerra Mundial	9
- Historiografia sobre el New Deal.....	11
- Amity Shlaes & Michael Hiltzik: dues maneres d'entendre el New Deal	14
- Interregnum	14
- L'experimentador	16
- La Gran Depressió.....	17
- L'ascens del New Deal: els primers Hundred Days	18
- Política monetària i treballs públics	23
- El segon New Deal	24
- Roosevelt i el Tribunal Suprem.....	26
- La depressió dintre de la Gran Depressió	27
- Conclusions.....	30
- Llistat i referència de les il·lustracions	33
- Bibliografia.....	35
- Annexos	36
- Eleccions presidencials del 1932	36
- Eleccions presidencials del 1936	37
- Evolució de l'atur entre 1929 i 1941	38

Introducció

En el moment d'escollir quin tema dur a terme el Treball Final de Grau vaig estar buscant alguna temàtica amb la que poder relacionar els tres aspectes que més m'interessen: Estats Units, la política i l'economia. Primer vaig rumiar fer-lo sobre l'evolució de l'intervencionisme polític per part del govern federal als EUA, des del New Deal de Franklin Delano Roosevelt fins la reforma sanitària de Barack Obama (passant per la *Great Society* de Lyndon B. Johnson). Però vaig decidir no fer-lo per la gran extensió cronològica. Altres temes com la Revolució Americana van sorgir com a possibles treballs fins que vaig recuperar el tema inicial per quedar-me amb l'època de Roosevelt i estudiar amb més profunditat l'abast real del New Deal en la sortida de la Gran Depressió.

Quan vaig saber que el treball constava d'una vessant més historiogràfica vaig plantejar-me aleshores que una vegada realitzada la introducció del context històric analitzaria com uns i altres han vist el New Deal. Després de veure els autors que han teoritzat sobre el tema (i com de manera general hi ha els demòcrates que el lloen, els republicans/liberals¹ que el critiquen i per últim els que intenten fer un anàlisi objectiu) vaig decantar-me per l'obra d'Amity Shlaes titulada *The forgotten man: A new history of the Great Depression* i la de Michael Hiltzik *The New Deal: A new history*. La primera és crítica amb el New Deal (inclús dient que a conseqüència de la seva implantació es va trigar més en sortir de la depressió) i el segon en canvi en fa una valoració més positiva (precisament vaig tenir coneixement de la seva obra a través d'una crítica de l'Amity Shlaes al *Wall Street Journal*²). Davant la impossibilitat de trobar els llibres traduïts i/o en format físic (publicats aquí o disponibles en alguna de les biblioteques) he hagut d'adquirir-los per poder-los llegir amb el meu llibre electrònic. No és cap inconvenient, però en deixo constància pel format de les referències en la posició de l'ebook i no a la pàgina física en concret. A més, les traduccions estan realitzades per mi mateix.

Per últim, cal aclarir que la fotografia de la portada es deu a un joc de paraules entre la cançó de Bruce Springsteen *We Take Care Of Our Own* del seu darrer disc i el cartell durant la Gran Depressió on es pot llegir clarament que "*we can't take care of our own*".

¹ El que aquí anomenem liberal (o neoliberal) en termes econòmics allà és el contrari i expressa una vessant més socialdemòcrata i progressista. Una cosa és ser liberal en termes polítics i un altre aspecte en termes econòmics.

² SHLAES, Amity. *An economy in trouble* [en línia]. The Wall Street Journal, 13 de setembre de 2011 [ref. desembre de 2012]. <http://on.wsj.com/rtJPS0>

La Gran Depressió & el New Deal

De l'American way of life al Crash del 1929

Malgrat la mística al voltant de l'*American way of life*, aquesta expansió va patir abans una altra crisi econòmica que s'ha de situar en el context posterior a la Primera Guerra Mundial en què la demanda agrícola interior i, sobretot, europea va descendir notablement provocant reduccions salarials, deflació i un índex d'atur d'un 20% en el sector industrial.³

Aquesta crisi va donar pas a un període d'expansió fins el 1929. Un període en què es desenvolupà en tota la seva dimensió la segona revolució industrial, lligada a la revolució tecnològica en sectors com l'automòbil o d'oci (ràdio, cinema...). La capacitat adquisitiva dels treballadors es va veure incrementada ja què mentre els preus es van mantenir, van augmentar els salaris (un 15% de mitjana). A més, el temps destinat a l'oci també es va incrementar degut a reduccions en la jornada laboral o la tarda del dissabte lliure.

Il·lustració n°1

³ Per tal de realitzar la vessant més general del període històric m'he basat en primera instància en l'obra de la professora d'Història Contemporània a la Universitat de València Aurora Bosch. A la vegada, en aquest període, ella utilitza molt dos obres que també he usat per aspectes concrets i contrastar opinions i xifres (les de William E. Leuchtenburg i Anthony J. Badger). L'espòradic ús de manuals és degut a citar alguna xifra en concret.

Tot aquest oci va minar la consciència de classe obrera i va fer créixer el conservadorisme: els automòbils permetien que es visqués en els *suburbs*, la millora dels serveis públics i de la capacitat adquisitiva provocava que ara miressin els seus fills com potencials *white-collar*, es passava el temps lliure en les sales de cinema i no en activitats sindicals... Malgrat aquesta època daurada d'un capitalisme nou, de benestar (i fomentat pels empresaris per minar la força sindical i afavorir la demanda interior), no tots els sectors es van veure beneficiats.

Tot i aquest temps de creixement en quasi bé tots els sectors de la vida americana, el 1929 es va produir el *Crash* a la borsa americana. El 29 d'octubre de 1929 (conegut com el *Black Tuesday*) Wall Street es va enfonsar. A partir de 1927 la borsa havia començat a créixer de manera especulativa, deixant al marge inversions en economia productiva, atrets per valors amb rendibilitats per damunt del 12%⁴. A més de la situació agrària i industrial abans descrita des de principis de la dècada, la situació es va continuar agreujant per la crisi a partir de mitjans de 1926 en el sector de la construcció i de la disminució de les vendes d'automòbils a partir de 1927.

Il·lustració n°2

Aquesta borsa especulativa va atraure capital d'arreu del món pel seu èxit ràpid i beneficis. La banca es va fer encara més forta ja que demanaven diners a la Reserva Federal a un interès baix per prestar-lo als inversors pel doble d'interès. L'expansió dels

⁴ BOSCH, Aurora. *Historia de Estados Unidos: 1776-1945*. Barcelona: Crítica, 2005. p. 411.

trusts d'inversió va agreujar encara més el problema a partir del mateix 1929 pel seu ínfim control i la venda de més títols dels que adquirien i fins i tot d'empreses que ni existien.

Les caigudes dels valors es van agreujar per l'afany de voler vendre's les accions. La restricció dels crèdits per part de la banca va traslladar la caiguda dels valors borsaris a un període deflacionista també a les mercaderies i a què moltes empreses es van haver de declarar en fallida i tancaren pels problemes de liquiditat, aspecte que generà un fort creixement de l'atur. Pel caràcter global que havia assolit Wall Street, la crisi es va fer mundial degut a la reducció dels crèdits i per la forta importància que havia assolit l'economia americana en la recuperació europea.

Il·lustració n°3

Les mesures del President Hoover

El President Herbert Hoover havia guanyat les eleccions presidencials de 1928 pel *ticket* republicà. Creia que en 60 dies es recuperaria la dinàmica prèvia i que l'estat no havia d'intervenir gaire, no s'havia de devaluar el dòlar o abandonar el patró or i que de l'atur se n'havien d'encarregar les organitzacions privades i els governs locals. No va promoure la despesa pública i va mantenir uns pressupostos sense gaire dèficit, i demanà als banquers que el crèdit seguís fluïnt i als empresaris que no només no baixessin els salaris ni els preus, sinó que fomentessin la contractació.

Dos anys després de la seva victòria es van celebrar les eleccions al Congrés dels Estats Units, on els demòcrates van aconseguir majoria a la Cambra de Representants però no

al Senat. Això provocà que es dugessin a terme mesures de despesa pública en sectors de la banca i el crèdit, pels propietaris d'habitatges o pels aturats. Tot i això, les ajudes al sector agrícola es van abandonar, provocant una continuada caiguda en els preus i en un augment de la tensió social per les execucions hipotecàries, la caiguda de les exportacions o continuats episodis de sequera. Mentre que Hoover es negava a una reactivació pública de l'economia, els edificis i els espais públics s'ocupaven i es reprimien durament amb l'intervenció tant de la policia com de l'exèrcit (amb l'actuació dels generals MacArthur, Eisenhower o Patton).

Il·lustració n°4

A l'hivern de 1932-33 hi havien més de 12 milions d'aturats (més del 20% de la població)⁵, la majoria dels quals havien perdut tots els seus estalvis per la fallida dels bancs (provocant cues a les seves portes per intentar retirar-los) i les seves propietats pels préstecs que no es podien fer efectius. A causa de la pèrdua de moltes granges es va produir un fort èxode urbà per part de la població agrària (entorn del milió i mig⁶ de persones) agreujat posteriorment per les inundacions, sequeres i tempestes de pols (*Dust Bowl*) que es produïrien anys després.

⁵ Al tercer annex s'hi troben les xifres d'atur pel període 1929-1941.

⁶ ORELLA MARTÍNEZ, Orella. "Estados Unidos en el periodo de entreguerras". A: PAREDES, Javier. (Coord.). *Historia universal contemporánea II: De la primera guerra mundial a nuestros días*. Barcelona: Ariel, 2004. p. 660.

L'arribada al Despatx Oval de Franklin D. Roosevelt: el New Deal

Franklin Delano Roosevelt era des del 1928 Governador de l'estat de New York, on des del 1931 va establir polítiques intervencionistes estatals per tal de fer front a la depressió. Aquesta experiència va fer que fos el candidat pel *ticket* demòcrata a les eleccions del novembre de 1932 davant de l'aleshores president republicà Herbert Hoover. Les eleccions les guanyà amb un gran marge, aconseguint les necessàries majories legislatives al Congrés dels Estats Units (Senat i la Cambra de Representants)⁷.

“*A New Deal for the American people*”⁸ és la frase amb que Roosevelt acabà el seu discurs d'acceptació el 1932. No era un pla determinat d'actuació, sinó una promesa d'obres públiques, regulacions bancàries, mesures agràries i la fi de la prohibició de l'alcohol. El conegut com “primer New Deal” es va produir des del 1933 al 1935. Després d'unes primeres polítiques adreçades a recuperar la confiança bancària i a augmentar els ingressos federals, a més de contenir la despesa pública, Roosevelt va canviar cap a una decidida intervenció amb despesa pública federal. L'*Agricultural Adjustment Act*, el *Civilian Conservation Corps* (posar aturats a treballar en qüestions forestals), la *Federal Emergency Relief Administration* i la *Civil Works Administration* (finançar obres públiques, programes educatius o donar diners als aturats), la *Home Owners Loan Act* (poder re-finançar hipoteques), la *Tennessee Valley Authority* i la *National Industrial Recovery Act* (estimular la producció industrial, programa d'obres públiques o regular les condicions laborals i les pràctiques empresarials) es van aprovar el mateix 1933 per ajudar als sectors que més estaven patint la recessió.

La intervenció federal de Roosevelt representava un canvi radical en la tradició americana. El govern federal sempre s'havia mantingut el més reduït possible i amb la política exterior com la principal preocupació, deixant als estats l'execució de les polítiques i al Congrés les àmplies facultats legislatives. Per tant, tota aquesta nova intervenció, les polítiques fiscals, els dèficits pressupostaris, la despesa pública, la intromissió en les llibertats empresarials, personals i en la propietat, van generar un fort

⁷ Franklin Delano Roosevelt continuaria sent President fins a la seva mort el 1945. Va guanyar quatre eleccions consecutives (per tant, sent President quatre mandats seguits). Ha sigut el President amb més mandats i fins i tot després de la seva mort s'aprovà una esmena a la Constitució on s'establí que un President només ho podia ser dos mandats. Fins aleshores només existia la tradició deixada per George Washington de només dos mandats. Als annexos es poden observar les dades dels resultats electorals de les dues eleccions que s'esmenten en aquest treball: 1932 i 1936.

⁸ KAREL, William. *1929: The Great Depression*. [Documental]. França: Roche Productions, RSI, SBS-TV Australia, ARTE France, 2009.

rebuig per part dels conservadors i en amplis sectors empresarials. Fins i tot el Tribunal Suprem va arribar a declarar l'*Agricultural Adjustment Act* i la *National Industrial Recovery Act* inconstitucionals ja que s'havien pres mesures legislatives del Congrés, s'havien traspassat les competències que recauen en els estats i la política de fixar preus vulnerava la Llei Antimonopoli. Després de l'actuació del Tribunal Suprem, Roosevelt va aprovar l'anomenat "segon New Deal" durant el 1935. Va aprofundir més en la intervenció estatal amb l'afegit de la *Social Security Act*, en què s'intentava establir un sistema de pensions privades, assegurances i assistència per aturats, ancians, pobres, vídues i orfes.

Tot i això, la voluntat de reformar el Tribunal Suprem per no tenir problemes amb el "segon New Deal" va originar que en el Congrés els republicans i els demòcrates més conservadors (en la seva majoria sudistes i racistes), s'unissin per bloquejar més mesures intervencionistes. A més, encoratjat per la recuperació, Roosevelt va disminuir la despesa pública per equilibrar els pressupostos una altra vegada. Aquest fet provocà una altra recessió entre la tardor del 1937 i la primavera de 1938 en què l'atur va tornar als 11 milions⁹, amb un atur del 17,4% al gener de 1938¹⁰, i a un període deflacionista i d'augment dels tipus d'interès. Per tal de tornar a la recuperació, Roosevelt va veure's obligat a augmentar un altre cop la intervenció pública per disminuir l'atur i mirar de reactivar l'economia. A més, ara fomentà un nou sector econòmic que esdevindrà clau en la recuperació: la despesa militar.

La sortida de la Gran Depressió i el camí cap a la Segona Guerra Mundial

El New Deal no havia tret de la recessió als Estats Units a l'any 1939 i encara hi havien 9 milions¹¹ d'americans a l'atur, i el gener el percentatge se situaria encara en un 14,6%¹². Les mesures socials no s'havien implantat del tot correctament i la pobresa no disminuïa. Malgrat això, el New Deal va permetre sostenir el país durant la Gran Recessió, i a més fou un punt d'inflexió en la tradició americana i per primera vegada el govern federal intentava assegurar el benestar dels seus ciutadans per mitjà de la intervenció i la despesa pública. El que realment va permetre sortir de la recessió als Estats Units, i

⁹ BOSCH, Aurora. *Historia de Estados Unidos: 1776-1945*. Barcelona: Crítica, 2005. p. 442.

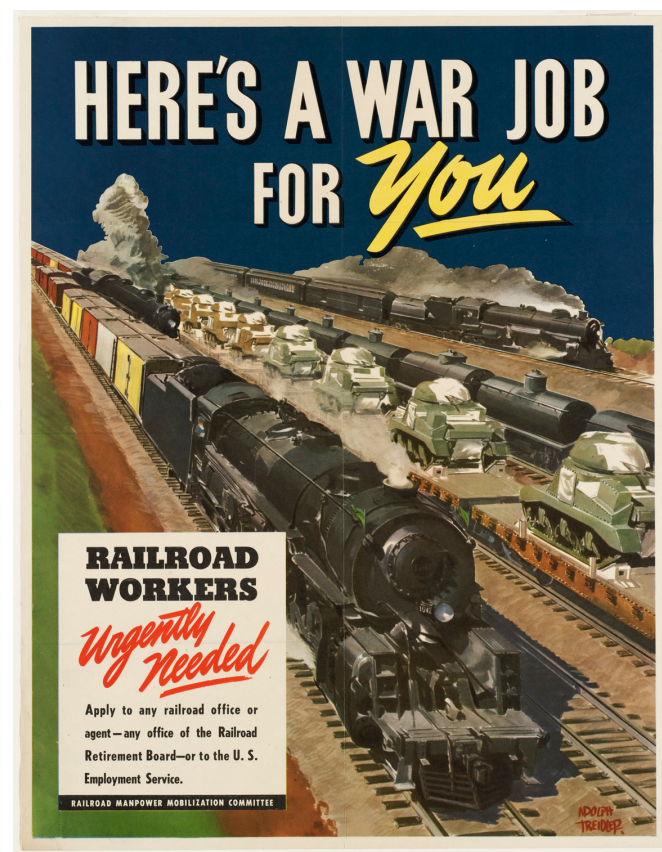
¹⁰ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 5906 de 8145.

¹¹ BOSCH, Aurora. *Historia de Estados Unidos: 1776-1945*. Barcelona: Crítica, 2005. p. 443.

¹² SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 6126 de 8145.

posicionar-la com la major potència mundial, fou la total mobilització d'una economia de guerra. Aquesta reconversió econòmica, portada a terme des del govern federal, es va fer necessària per convertir als Estats Units en l'"arsenal de la democràcia" i poder lluitar en els dos fronts: Europa i el Pacífic. La despesa militar va passar de representar un 1,4% del PIB el 1939 a representar el 16% el 1941 i un 25% el 1945¹³. La connivència de tots els sectors, molts dels quals havien posat traves a l'aplicació del New Deal, va afavorir la recuperació i l'assoliment de la plena ocupació.

Tota aquesta maquinària va permetre sortir de la Gran Depressió i reactivar alhora tots els altres sectors de l'economia americana, en el moment de major expansió industrial en la història dels Estats Units. El context de creixement, i un Congrés advers a Roosevelt entre republicans i demòcrates conservadors, no només va impossibilitar noves mesures socials o l'aprovació d'una segona Declaració de Drets, sinó el desmantellament d'agències creades pels dos New Deal.

Il·lustració n°5

¹³ BOSCH, Aurora. *Historia de Estados Unidos: 1776-1945*. Barcelona: Crítica, 2005. p. 454.

Historiografia sobre el New Deal

El 1963 es va publicar *Franklin D. Roosevelt and the New Deal: 1932-1940*¹⁴, a càrrec de William E. Leuchtenburg, el qual es considera la millor obra específica sobre el New Deal. Per Leuchtenburg el New Deal representava una base sòlida per la recuperació i una revolució en la política americana en posar en primera plana sectors que fins aleshores no havien gaudit de l'atenció requerida. Malgrat això, l'autor argumenta que la revolució duta a terme per Roosevelt es va quedar curta a l'hora d'arribar als sectors que més ajuda necessitaven. Per contra, l'obra de Paul K. Conkin¹⁵ publicada l'any 1968 ofereix una visió més crítica i molt més marcada des de l'esquerra i associada al moviment *New Left*. Ja a l'any 1989 trobem *The New Deal: The Depression Years, 1933-1940*¹⁶ d'Anthony J. Badger, la qual segueix les directrius ja marcades anteriorment per Leuchtenburg, afegint més èmfasi en qüestions laborals i de benestar. El propi autor diu que mai es podrà fer una obra de síntesi del New Deal com la de Leuchtenburg, malgrat que d'altres opinen que precisament ell ho ha fet en la seva obra.

Abans d'entrar en les dues obres escollides, cal esmentar *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)*¹⁷ de David M. Kennedy publicada el 1999 (i amb un títol no traduït correctament de l'original anglès *Freedom from fear*). Kennedy argumenta que fou el New Deal l'artífex d'assentar les bases per a la prosperitat que es viuria a la postguerra. El New Deal havia representat el major canvi en la història (curta) de la nació americana. Tot i això, no va poder fer efectiva una redistribució real de la riquesa. Tampoc es va donar un fet que en altres estats sí es materialitzà (ja fossin comunistes o capitalistes): la creació de grans empreses públiques (amb l'excepció de l'energia elèctrica). Kennedy opina que les crítiques a Roosevelt i al New Deal de què no hi havia un guió clar al darrer es devia a què realment abastia a tants àmbits d'actuació i pretenia controlar tants elements econòmics que era difícil poder articular-ho tot. El que sí va aportar de forma clara, i per primer cop, va ser la "seguretat".

¹⁴ LEUCHTENBURG, William E. *Franklin D. Roosevelt and the New Deal: 1932-1940*. New York City: Harper & Row, 1963.

¹⁵ CONKIN, Paul. *The New Deal*. Londres: Routledge and Kegan Paul, cop., 1967.

¹⁶ BADGER, Anthony J. *The New Deal: The Depression Years, 1933-1940*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan, 1989.

¹⁷ KENNEDY, David M. *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)*. Barcelona: Edhasa, 2005.

Entesa a partir de la Llei de Seguretat Social, però també seguretat com a concepte d'estabilitat i representat en el govern federal, garant principal d'aquesta situació de confiança. Un altre aspecte d'aquesta seguretat fou la Llei Glass-Steagall, que separava els bancs d'inversió dels bancs comercials provocant que els estalvis no s'utilitzessin en moviments especulatius, i la creació d'un dipòsit bancari per assegurar fins a cinc mil dòlars al banc oblidant la por i les cues a les portes dels bancs durant el *Crash*. Malgrat no establir una forta regulació bancària, sí s'establia aquesta estabilitat. Els *suburbs* també es van acabar de desenvolupar arran del New Deal gràcies a la seguretat financera i les regulacions que van permetre l'establiment d'hipoteques a llarg termini i amb un interès molt més baix que fins aleshores, permetent que els americans visquessin a les seves pròpies cases i l'augment del mercat immobiliari.

David M. Kennedy assegura que, malgrat es volgués solucionar el problema de l'atur i de la caiguda de la demanda, sobretot fins el 1938, realment el seu rerefons era la reforma estructural de l'economia americana sense revolucionar el país ni trencar la societat ni la Constitució, sinó dintre del marc existent. Aquest va ser el llegat del New Deal. Segons paraules del mateix Roosevelt: "anem a fer un país on ningú es quedi fora"¹⁸.

El febrer d'aquest any 2013, i per finalitzar la qüestió historiogràfica per entrar en matèria, ha sortit a la venda *Fear itself: The New Deal and the origins of our time*¹⁹, de l'historiador i polític Ira Katznelson²⁰. En el mateix, s'intenta re-definir el New Deal intentant mostrar la vertadera acció del Congrés americà darrere del seu desenvolupament més que l'acció executiva des del govern federal de Franklin Delano Roosevelt. Segons Katznelson, van tenir més importància de la fins ara atorgada els congressistes demòcrates sudistes, molts d'ells racistes i fins i tot algun del Ku Klux Klan, assegurant-se la segregació imperant al

¹⁸ KENNEDY, David M. *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)*. Barcelona: Edhasa, 2005. p. 452.

¹⁹ KATZNELSON, Ira. *Fear Itself: The New Deal and the origins of our time*. New York City: Liveright Publishing Corporation, 2013.

²⁰ Gràcies a un tweet del corresponsal a New York City de El Mundo Eduardo Suárez vaig fer-me ressò del llibre: <https://twitter.com/eduardosuarez/status/310532250913619968>. Com es tractà d'una novetat quan estava acabant l'anàlisi, i després de comprovar a diverses publicacions que no semblava una obra del pes necessari com per canviar tot el treball, només l'esmento en aquest apartat.

sud a més de buscar el desenvolupament econòmic de la regió^{21,22}. El propi David M. Kennedy assegura que l'obra "re-conceptualitza el New Deal i planteja nombroses preguntes provocadores".

²¹ *Behind the New Deal: Shady training. Was Congress' influence as strong as Roosevelt's?* [en línia]. The Economist, 9 de març de 2013 [ref. març de 2013]. <http://econ.st/12waivL>

²² Michael Hiltzik dedica un capítol sencer per tractar la qüestió de la població negra. Aporta a això que Roosevelt no volia/podia aprovar mesures a favor perquè "al Congrés els sudistes ocupen places estratègiques (...) i si presento aquesta llei bloquejarien tot el que els hi presenti per assegurar-me que Amèrica no col·lapsa".

Amity Shlaes & Michael Hiltzik: dues maneres d'entendre el New Deal

Dues maneres d'entendre el New Deal, però a més dues maneres d'entendre l'activitat política, l'economia i en definitiva la societat i la vida diària en el món occidental. Dos models contraposats que avui en dia encara ho estan sense importar gaire el territori on posem el focus. Són dues maneres d'entendre com la societat ha de funcionar, quins són els valors que hom ha d'exercir i quins els seus deures democràtics. Dues maneres de com un govern s'ha de comportar i actuar en la política, però sobretot en el pitjor període de crisi que ha sofert els Estats Units d'Amèrica.

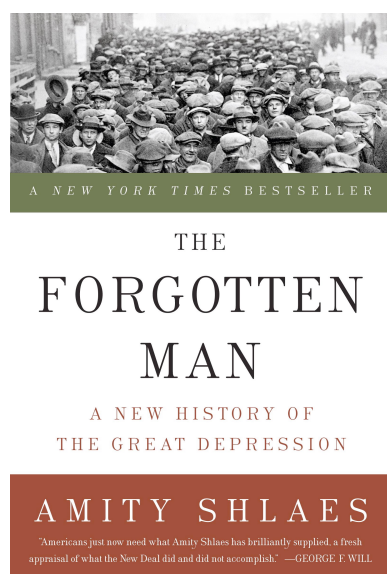
A l'hora de fer un anàlisi historiogràfic vaig intentar buscar dos treballs clarament oposats ja què considero que per conèixer bé una realitat s'ha d'anar als dos extrems que tracten una qüestió. Dos treballs relativament recents, el de l'Amity Shlaes del 2007 (*The forgotten man: A new history of the Great Depression*) i el del Michael Hiltzik del 2011 (*The New Deal: A new history*)²³. No són dues idees úniques i exclusives les d'aquests autors, sinó que representen en bona mesura una ideologia al darrere i el corrent ideològic de cada partit: els que creuen que la intervenció federal de Franklin Delano Roosevelt era necessària o els que creuen que fou excessiva; entre els que argumenten que Roosevelt va dur a una lluita de classes a la societat americana o els que defensen que gràcies a ell gran part de la societat per primer cop va poder gaudir d'una seguretat i d'unes atencions mai vistes fins aleshores.

Interregnum

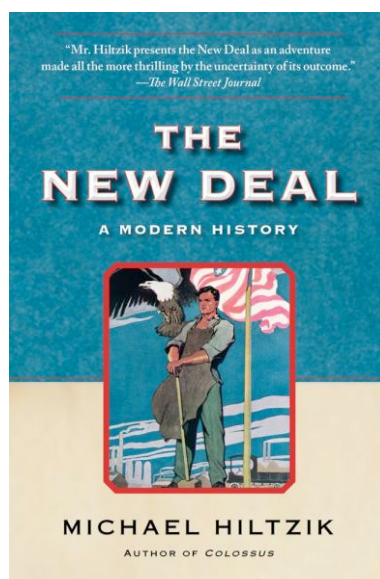
Tots dos autors ofereixen una visió diferent del període que va des de les eleccions a la presa de possessió: l'interregne. Segons Shlaes, Hoover va oferir a Roosevelt realitzar una transició ràpida i pactada conscient de la gravetat de la situació bancària (es van intercanviar correspondència durant el febrer) i que fou Roosevelt qui li va donar llargues per tal d'arribar ell el març i fer i desfer gràcies a haver guanyat i tenir les majories suficients per governar sense haver de passar comptes. La versió oposada ens l'ofereix Hiltzik, que ens mostra que haver acceptat les exigències de Hoover hauria estat com prometre la realització d'un 90% del programa republicà, oblidant el suposat New Deal que havia d'arribar, malgrat que segons Hoover "estem tocant el violí mentre Roma

²³ De 464 pàgines l'edició de tapa dura l'obra d'Amity Shlaes i 497 la de Michael Hiltzik (malgrat què he llegit la versió eBook).

crema”²⁴. En paraules del propi Hoover, per tant totalment subjectives, s’ens mostra com la recuperació s’havia vist aturada pel cercle viciós provocat pels temors a la política que Roosevelt portaria a terme. Aquesta por va portar a un període d’estagnació mentre la resta del món havia sortit ja de la crisi i es trobaven en recuperació. Hoover diu que precisament va perdre la re-elecció pel fet que la por a Roosevelt dugués a una contracció del crèdit i al període deflacionista (sobretot a partir dels primers resultats a l’estat de Maine²⁵, quan va veure que tenia perdudes les eleccions). Malgrat les paraules de Hoover, el propi Hiltzik aporta que fou un període més de les pujades i baixades en l’economia, sense caure en conspiracions. La fragilitat de l’economia portava a aquests valors fluctuants durant tot l’estiu del 32. Dies després d’haver perdut les eleccions es van reunir a la Casa Blanca per tractar qüestions amb el Regne Unit i França sobre deutes de guerra. Malgrat que hi va anar, Roosevelt li havia comunicat prèviament que fins que ell no fos el nou President Hoover tenia tota l’autoritat necessària per dur a terme les accions que cregués oportunes.

Il·lustració n°6

Il·lustració n°7

Molts han volgut criticar que no volgués actuar com a President electe (i deixar-li la qüestió a Hoover) per voler enfonsar el sistema bancari a propòsit i quan jurés el càrrec aparèixer com el salvador. Hiltzik ho rebut dient que Hoover en el seu moment tenia tota la

²⁴ Cita traduïda per mi mateix, com totes les altres (ja siguin de manera directa o indirecte).

²⁵ L'estat situat més al nord-est del país, a la regió de New England. Mentre que les eleccions eren al novembre, tradicionalment es feien en aquest estat abans (en aquesta ocasió al setembre) per tal de combatre el fred hivernal.

legitimitat per dur a terme qualsevol acció i que simplement no les va voler portar a terme. Per Hiltzik, això implicaria saber que les accions que prendria Roosevelt funcionarien correctament i el que Hoover volia que apliqués Roosevelt era contrari al que ell volia implantar i a més encara afegiria més pertorbacions al mercat.

Hoover deia que Roosevelt no acabava de comprendre la realitat de la situació... però era realment Hoover qui no entenia què estava passant des de feia més d'un any, argumenta Hiltzik. Sobretot per oposar-se a aprovar mesures per regular els bancs, creient que aquests es recuperarien i tornarien a ser forts sols, "per inèrcia". Per culpa del fort rebuig de la Casa Blanca va fracassar al Congrés la iniciativa legislativa del senador per Virginia Carter Glass. Tot i això, i en contra del que diu Hiltzik, Shlaes exposa que sí es va aprovar una *Glass-Steagall Banking Act* per expandir el crèdit²⁶ i augmentar la base monetària²⁷.

L'experimentador

Una característica de Roosevelt que es mostra evident és el seu elevat grau d'experimentació. Tal i com ens narra Hiltzik, al maig del 1932 a una universitat d'Atlanta, Georgia va arribar a afirmar que "El país necessita (...) i demana una experimentació persistent i audaç. És de sentit comú agafar un mètode i provar-lo; i si falla, admetre-ho amb franquesa i provar un altre... Però sobretot provar alguna cosa!"²⁸. Shlaes, reblant el clau, aporta el fet de què decidís pujar 21 centaus el valor de l'or "perquè el número portava sort ja què era tres cops set"²⁹, que creés una empresa estatal i hi enviés 3 persones amb idees diferents, o el fet d'enviar una delegació a Londres a negociar un acord monetari amb el Regne Unit i França i portar-hi dos persones amb idees totalment oposades ja què com no sabia què fer "alguna cosa en faran". La nota graciosa de tot això va ser que primer va trucar per dir que no l'acceptaria i va enviar un altre, i un cop assolit l'acord i quan només quedava signar-lo, Roosevelt va dir que no li agradava. Hiltzik en canvi ens mostra un Roosevelt que no vacil·la, sinó un Roosevelt decidit i ferm per fer just el contrari que el Regne Unit i França volien portar a terme. Shlaes no dubta en qualificar-

²⁶ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2491 de 8145.

²⁷ KENNEDY, David M. *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)*. Barcelona: Edhasa, 2005. p. 114.

²⁸ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 217 de 11966.

²⁹ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2473 de 8145.

lo com l'experimentador i la seva política com una aposta per ser escollit president (sobretot referint-se a la seva primera re-elecció l'any 1936).

La Gran Depressió

Hoover, segons el parer d'Shlaes, va ser molt culpable de la depressió. Pujades d'impostos que minvaven la capacitat adquisitiva i empresarial, manca d'injecció de capital per por a la inflació (cosa que provocà l'augment del tipus d'interès), no veure el problema de la caiguda de les exportacions, l'intervencionisme, tarifes destructives, atacs a la borsa, demanar als estats que no disminuïssin les obres públiques per a no provocar més atur (tot i que no hi havia ingressos suficients per portar-les a terme) o la seva voluntat transmesa als empresaris per a què no baixessin els salaris per no minvar la demanda. Això últim provocà que molts compartissin un lloc de treball ja què com no els podien baixar el sou a molts els feien fora. En crisis anteriors els empresaris cobrien les pèrdues baixant salaris (despeses). Com ara no podien fer-ho, moltes empreses van tancar davant la impossibilitat de maniobra. La causa principal de la Gran Depressió per l'autora va ser la intervenció i la falta de fe en el mercat. El govern va danyar l'economia, desconfiava de la força de l'economia americana i de la seva borsa, i per contra tenien massa fe en el valor de la planificació per part de l'administració. Òbviament, aquestes causes són aplicables segons ella tant per Hoover com per Roosevelt.

Segons Roosevelt, la depressió s'havia produït per culpa d'homes amb falta d'honor³⁰, lladres i sense escrúpols, moguts per l'avarícia nacional. Era una acció de l'home, no un artefacte de la naturalesa. Schlaes va més enllà qualificant el *Crash* com un mal necessari per corregir els valors tant elevats que la borsa havia assolit (i que aquesta darrera fase no hauria d'enfosquir el creixement real que sí es va produir durant els anys 20). Tot i això, no era necessari el desastre posterior: "el *Crash* no va provocar la depressió"³¹.

Davant de la situació de falta de liquiditat, el bescanvi³² va entrar en joc, i fins i tot l'emissió pròpia de moneda per part de veïns, ciutats o estats (com l'estat de Washington).

³⁰ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2227 de 8145.

³¹ *Ibidem*, posició 145 de 8145.

³² HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 783 de 11966.

A la primavera del 1931 hi havia 150 sistemes diferents repartits per uns 30 estats³³. També s'arribà a usar moneda mexicana segons en quins indrets. Aquesta és una de les raons per les quals, com he dit anteriorment, Shlaes critica que Hoover no injectés massa monetària per por a tenir inflació (la inflació alemanya estava molt present) i lloa, una de les poques vegades, que Roosevelt sí ho fes posteriorment.

Es deixaria de banda l'individualisme republicà de Hoover per un govern que actuaria com una agència unificadora i reguladora: “valors socials més nobles que la recerca de l'enriquiment”³⁴. Shlaes incorpora el fet de què molts *New Dealers* estaven influenciats per la Itàlia de Mussolini, la Unió Soviètica, i que fins i tot molts eren espies i comunistes confessos³⁵. Davant de la situació d'extrema gravetat, Roosevelt va invocar que el Congrés li atorgués amplis poders executius “com si ens hagués envaït l'enemic estranger”³⁶. Poders atorgats en temps de guerra, com a Abraham Lincoln durant la Guerra Civil.

L'ascens del New Deal: els primers Hundred Days

El primer període legislador fou conegut com els *Hundred Days*. Precisament, la primera acció que Roosevelt va dur a terme ja havia estat plantejada per Hoover (com moltes altres accions³⁷) malgrat que no la va aplicar: declarar un temps de vacances bancàries per donar confiança als bancs. Shlaes aporta que era una mesura que Hoover havia plantejat i posat sobre la taula. En canvi Hiltzik diu que efectivament la va plantejar, però que ni la va dur a terme ni estava a favor d'ella. A més, la mesura de Roosevelt era més directa i dràstica. Mentre la gent havia estat als carrers fent cua per retirar els diners, el nou President va sortir a escena per la ràdio el diumenge³⁸, el dia abans de què es

³³ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2329 de 8145.

³⁴ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 527 de 11966.

³⁵ Qualificar a algú de comunista als Estats Units resulta bastant eficient per “provocar por” a la població; el senador McCarthy estaria content. És la mateixa estratègia que republicans, especialment el Tea Party, segueix amb Barack Obama en l'actualitat. Amity Shlaes fins i tot dedica un capítol sencer (*The junket*) per parlar sobre un viatge el 1927 per Europa que van fer acadèmics, periodistes o sindicalistes (i entre ells, futurs *New Dealers*), i que passà per la Unió Soviètica amb entrevistes amb Stalin i Trotsky incloses. Hiltzik en dedica només un paràgraf.

³⁶ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 509 de 11966.

³⁷ Shlaes les argumenta de manera bastant evident: obres públiques, legislacions agràries, programes de reconstrucció, demanar a les famílies l'autosuficiència agrícola, lleis per controlar els dipòsits bancaris, foment de la contractació pública... Fins i tot el *New Dealer* Tugwell va arribar a dir que “el New Deal li devia molt al que Hoover havia començat”.

³⁸ És tradició als Estats Units la transmissió radiofònica dels diumenges per part del President des de la ràdio pública. Roosevelt fou el primer en fer-ho (els *Fireside chats*) però Ronald Reagan re-introduí la pràctica el 1982.

tornessin a obrir els bancs bons, al·legant que no calia tal acció... i li funcionà ja què la gent tornà els dipòsits que havien retirat (o li va sortir bé una altra aposta, com diria Shlaes). El senador Glass, que havia estat sondejat per ocupar el càrrec de Secretari del Tresor però que ell mateix no l'acceptà ja què estava en contra de provocar inflació, li va dir a Roosevelt que "no tenia autoritat per fer-ho" just després de penjar a Hoover davant d'ell donant-li a entendre que no ho faria. Roosevelt es va defensar argumentant que la llei li atorgava al President la capacitat de limitar l'ús de monedes i de divises sota una proclamació d'emergència³⁹. Tal i com explica Shlaes, posteriorment, el 1935, el Tribunal Suprem li donava la raó ⁴⁰ a Roosevelt ja què era el Congrés qui tenia el poder per regular la divisa i precisament li havia transferit la potestat a Roosevelt aprovant la *Emergency Banking Act*.

Seguint amb l'assumpte bancari, el 27 de maig del 1933 s'aprovà finalment la *Glass-Steagall Act*⁴¹ que regulava el sistema bancari impedit que els bancs invertissin en valors els dipòsits de la població. Una altra mesura per controlar el sistema bancari fou la *Securities Act* del 1933, la qual controlaria la venda de valors borsaris. Per contra, Shlaes no la menciona en cap moment aquesta última, sinó que es limita a parlar de les regulacions que es fan a Wall Street (donant a entendre clarament que qualsevol regulació limitava la capacitat empresarial i tallaria els possibles beneficis que se'n podien derivar). Sí que menciona però la llei per regular els dipòsits bancaris (\$2.500 l'1 de gener de 1934 i \$5.000 a partir de l'1 de juliol del mateix any)⁴², la qual segons Hiltzik va servir per aportar estabilitat i garanties a la gent de què no perdrien els seus estalvis. No sembla que Shlaes la critiqui, malgrat que aporta que Mellon⁴³ li va dir a Roosevelt que estava totalment en contra i que Roosevelt li deixés clar que no la duria a terme, sinó el fet de què li digués que no la faria i que finalment la va aprovar.

³⁹ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 758 de 11966.

⁴⁰ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 3859 de 8145.

⁴¹ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1582 de 11966.

⁴² *Ibidem*, posició 1751 de 11966.

⁴³ Andrew W. Mellon. Secretari del Tresor de Warren G. Harding, Calvin Coolidge i Herbert Hoover. Ambaixador a Londres des de principis de 1932 i fins el març de 1933.

Roosevelt advocava per teories keynesianes, explicant que crearia “demanda de béns i [per tant també de] llocs de treball”⁴⁴. Malgrat que era un ferm defensor de l’equilibri pressupostari, generar despesa per aixecar la demanda era prioritari. Es vaticinaven uns primers pressupostos deficitaris amb una gran despesa, però l’estímul econòmic provocaria un creixement suficient per a què els ingressos de l’any següent cobrissin les despeses: “hi hauria patiment un any, però després d’això l’esplendor d’un pressupost equilibrat”⁴⁵. Això xoca frontalment amb el pensament neoliberal, que a més critica que aquesta despesa, intervenció i empreses públiques deixen al sector privat en un clar desavantatge ja què no pot fer front als recursos públics que es poden aplicar. I no només això, sinó que està creant un creixement fictici que porta a una altra recessió en quan es treu la despesa⁴⁶. L’altra crítica que ofereix Shlaes ve pel fet de què l’afany dels *New Dealers* per la intervenció i la gestió pública es portés pel davant sectors privats que sí que funcionaven i sí eren rendibles. El cas al que dedica més espai és al de la *Tennessee Valley Authority* (TVA), l’empresa pública creada per generar energia elèctrica i que rebentà el mercat (amb preus molt més baixos) i a la companyia *Commonwealth & Southern*. Mentre que Shlaes li dedica un capítol sencer⁴⁷, Hiltzik segueix l’estela de Roosevelt: sense la TVA els preus de l’electricitat no haguessin estat accessibles per bona part de la població (i que per tant, va permetre la introducció d’electrodomèstics i la consegüent millora de la qualitat de vida⁴⁸). En el seu penúltim paràgraf del llibre, Shlaes deixa ben clar la doctrina neoliberal: “Un govern pot ajudar, quan és necessari, però un govern és secundari i no és suficient”⁴⁹. Shlaes no dubta en qualificar la TVA com “el projecte més dramàtic del New Deal”⁵⁰, malgrat que Hiltzik usa paraules de Roosevelt per mostrar-ho com “l’experiment més gran dut a terme per un govern”⁵¹. En canvi, la despesa

⁴⁴ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1140 de 11966.

⁴⁵ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1124 de 11966.

⁴⁶ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 252 de 8145.

⁴⁷ El capítol número 6, just el que va després de les “experimentacions” del New Deal i l’anterior als dos sobre els problemes judicials amb els tribunals i el Tribunal Suprem.

⁴⁸ Justament la intenció de Roosevelt, que a conseqüència de la políola havia passat molt de temps a Palm Springs, Geòrgia i n’era conscient de la precarietat de la zona.

⁴⁹ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 6400 de 8145.

⁵⁰ *Ibidem*, posició 2891 de 8145.

⁵¹ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1357 de 11966.

pública enfocada a obres i millores en infraestructures i demés espais⁵² sí que es veuen com quelcom positiu ja què encara se'n poden gaudir en l'actualitat i van ajudar a articular zones del país: abans de tancar l'agència el 1942 s'havien fet 125.000 milles⁵³ de carreteres, 46.854 ponts, més de 300.000 preses per frenar les erosions, s'havien plantat 3 bilions⁵⁴ d'arbres i encadenat 89.000 milles⁵⁵ de cable telefònic⁵⁶.

La qüestió de la *Volstead Act*⁵⁷ també ho resolen tots dos de maneres diferents. Mentre que Shlaes ho menciona sense dedicar-li més d'un parell de línies, Hiltzik presenta el cas de manera “tant remarcable com el rescat del sistema bancari”. A més, posa èmfasi al fet que fos la segona decisió presa en els *Hundred Days*. Shlaes sembla que vulgui donar la impressió de què la Prohibició era ja un tema “tancat”, que qualsevol President hagués realitzat el mateix per com havien fracassat les polítiques des del Departament del Tresor, el grau de contraban i la corrupció que s'havia estès, i els beneficis que es podien treure per la reactivació (legal) del sector i els impostos que se'n derivaven.

Per tal de combatre la crisi agrícola, que no era conseqüència de la Gran Depressió sinó que ja portava una dècada instaurada, es va aprovar l'*Agricultural Adjustment Act* (AAA). Es van atorgar retribucions a canvi de què els pagesos deixessin de cultivar tant, d'aquesta manera es volia combatre la sobreproducció, que un cop finalitzada la Primera Guerra Mundial no es podia moure al mercat, per tal de què els preus augmentessin per la baixada de l'oferta i que els beneficis agrícoles fossin més elevats i amb això estimular la demanda. Hiltzik emfatitza que no era obligatori, que seria voluntari però amb “potents incentius econòmics per participar”⁵⁸. Shlaes critica que aquesta mesura beneficava el gran agricultor però no al petit o als parcers, els quals no s'ho podien permetre i els situava moltes vegades sense feina. A més, calia tenir en compte la introducció del tractor que encara destruïa més llocs de treball. Els agricultors que es sumessin al pla també

⁵² *Civilian Conservation Corps*, la primera agència interdisciplinària del New Deal.

⁵³ Poc més de 200.000 km.

⁵⁴ 3.000.000.000.

⁵⁵ Poc més de 143.000 km.

⁵⁶ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1278 de 11966.

⁵⁷ Seguint l'aprovació de la Divuitena Esmena, *Volstead Act* (també anomenada Llei Seca) és el nom d'ús corrent donat a la *National Prohibition Act* del 1919 que va establir la prohibició de begudes alcohòliques amb un percentatge superior al 0,5%.

⁵⁸ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 1903 de 11966.

tenien dret a crèdits en condicions favorables. Tot aquest diner es treia d'impostos addicionals als distribuïdors, malgrat que Hiltzik aporta que els consumidors ho pagarien amb l'augment dels preus. Molta gent, sobretot els que es morien de gana, no podien entendre que es llancés menjar ni que es sacrificuessin animals. Posterior, durant la crisi produïda pel *Dust Bowl*, molts es preguntaven si realment les tempestes de sorra no eren un càstig de Déu pels animals sacrificats⁵⁹. Tot i això, Hiltzik fa un notori esforç per fer entendre que era una mesura desesperada amb cites dels *New Dealers* argumentant que “només toleraria un acte d'aquestes característiques per netejar les ruïnes dels vells temps”⁶⁰.

En el camp industrial es va engegar la *National Recovery Administration* (NRA) després de l'aprovació de la *National Industrial Recovery Act* (NIRA). Malgrat que alguns dintre del *Brain Trust* argumentaven que potser el Tribunal Suprem trobaria els seus actes inconstitucionals, el General Hugh Johnson no tenia dubtes en dir-lis que “Sembla que no us adoneu de què hi ha gent en aquest país que s'està morint de gana! Sembla que no us adoneu de què la indústria està feta n'orris... Sembla que no us adoneu de què això és important i que no importen aquestes coses sobre les lleis... Ho hem de fer!”⁶¹. Les accions de la NRA estarien focalitzades en la regulació com en temps de guerra, jornades laborals més curtes, prohibició del treball infantil⁶² (menors de 16 anys), la suspensió de les regulacions anti-trusts, i el control dels preus i dels salaris (com la introducció d'un salari mínim). L'objectiu era posar 4 milions de persones a treballar en tres mesos. Shlaes aporta la seva visió de “fer desaparèixer les ineficiències de la competència” criticant que la NRA era una barreja de milions d'articles i de faccions, dels propis *New Dealers* i de Theodore Roosevelt, Joseph Stalin, Henry Ford o Benito Mussolini: “la llei treballava sobre la idea de què quant més gran millor, i que la indústria, els treballadors i l'administració havien de treballar junts (com a Itàlia) per no quedar-se en la depressió”⁶³. Roosevelt però, en el seu discurs el 16 de juny⁶⁴ quan s'aprovà la NRA ho tenia clar: “Hem d'anar

⁵⁹ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 2048 de 11966.

⁶⁰ *Ibidem*, posició 2052 de 11966.

⁶¹ *Ibidem*, posició 2225 de 11966.

⁶² Es va voler vendre el fet com una fita molt important a nivell legislatiu, però la realitat ens mostra que pràcticament no es contractaven nens.

⁶³ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2522 de 8145.

⁶⁴ El 16 de juny tancava els *Hundred Days* ja què era el dia 100 d'activitat legislativa des de què Roosevelt era President.

separats i desorganitzats per vèncer [la depressió] o ens hem de moure com un equip cap a la victòria?”⁶⁵. Tot i que Hiltzik acaba reconeixent el grau d'improvisació i d'inconstitucionalitat de la NRA, i que altres agències i lleis es retocarien però aquesta no perquè “era massa defectuosa per reparar-la”⁶⁶, no deixa d'argumentar també la gravetat del moment i les decisions impossibles que s'havien de prendre.

Política monetària i treballs públics

Fora ja dels *Hundred Days* l'activitat no s'aturà. Pel que fa a la qüestió de l'or, els dos autors ho venen un mica diferent. Mentre que Shlaes ens mostra un Roosevelt “que no sap què fer amb el valor de l'or” i que decideix abandonar el patró or “sense abandonar-lo” i fer que els ciutadans haguessin de vendre el seu or per dòlars al Tresor, Hiltzik simplement ens diu que es va suspendre la convertibilitat dels dòlars a or i es va prohibir la seva exportació (durant els primers mesos del 1933). A més, segons Hiltzik, era una mesura basada en alliberar la política monetària domèstica d'embolics internacionals i “tancar les portes i les finestres per a què els diners no poguessin sortir”. Roosevelt volia trencar amb la deflació (principal problema de la depressió segons Shlaes⁶⁷, i element que Hoover no va saber resoldre ni afrontar⁶⁸) devaluant el dòlar fent que costessin més dòlars l'unça d'or. Amb aquest augment es devaluava el dòlar en un 8,1%; a més, per seguir augmentant el valor de l'or respecte el dòlar, el govern compraria or al mercat. Aquesta mesura l'elogia Shlaes, ja què al cap i a la fi introduiria massa monetària en un sistema que en requeria, malgrat que no seria suficient per estabilitzar el mercat. Hiltzik encara es mostra més a favor de la mesura, argumentant que la deflació beneficiava als bancs i la inflació als treballadors.

La indefinició en el valor de l'or, el dòlar i el control dels preus per part de la NRA eren destructius (segons paraules d'Shlaes) i a finals d'any els seus beneficis ja s'havien

⁶⁵ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2534 de 8145.

⁶⁶ Efectivament, el Tribunal Suprem la va declarar inconstitucional en la seva totalitat el 1935: “Condicions extraordinàries ni creen ni engrandeixen el poder constitucional”. El London Express escriuria: “Amèrica en estat de xoc. L'obra de Roosevelt eliminada en 20 minuts”.

⁶⁷ La deflació, baixada dels preus, no és positiva en termes econòmics si aquesta és continuada i de forma sistemàtica. Quan hi ha deflació és perquè el nivell de demanda ha disminuït, cosa provocada per una disminució del poder adquisitiu de la gent. En aquests moments la falta de crèdit i sobretot de treball baixava dràsticament el volum del consum familiar. Per aquest motiu, Roosevelt volia incentivar tant la demanda de béns com provocar inflació (malgrat què aquesta inflació no fos real del tot).

⁶⁸ Tots dos autors coincideixen en què les mesures del President Herbert Hoover per contrarestar que el Regne Unit abandonés el patró or el 1931 varen ser catastròfiques. L'augment tarifari que va imposar va agreujar el dèficit en la balança comercial i va provocar encara més deflació.

evaporat quasi bé. “El govern havia volgut solucionar una qüestió macroeconòmica amb mesures microeconòmiques”, argumenta Shlaes. Va canviar de parer, un altre cop, per apostar decididament pel patró or el gener del 1934 fixant el valor de l’unça d’or en \$35: “els que volien fer negocis amb Amèrica -i a Amèrica- un altre cop, ara sabien els termes de l’acord”⁶⁹. A més, pel context alemany i francès, es va produir un retorn de capitals, i en sis mesos l’estoc d’or es va doblar. Gràcies a l’augment de les reserves d’or, la gent es beneficiaria per l’augment de la massa monetària. Segons Shlaes, la situació internacional es va sumar al reconeixement del seu error. Hiltzik en canvi intenta mostrar-ho com proves i experiments, mai negatius sinó pel bé final que s’obtindria, i que finalment Roosevelt va entendre què seria el millor per l’economia americana.

Altres mesures també es van executar a partir de la tardor i l’hivern del 33-34, com la posada en marxa de treballs públics o ajudes laborals com a forma de portar un sou a moltes famílies. El requisit només seria estar a l’atur. Es van coordinar a través de la *Public Works Administration*, la *Civil Works Administration* o la *Works Progress Administration* (on es van incloure els polèmics finançaments artístics dintre del programa *Federal One*). Hiltzik orgullosament mostra que, en el seu millor moment, la *Civil Works Administration* va donar treball a 4 milions de persones i va poder mantenir alimentades a 20 milions de famílies americanes⁷⁰. Per contra, Shlaes subratlla que aquesta mena de treballs públics ja es realitzaven des de Herbert Hoover i que no era només cosa de FDR.

El segon New Deal

L’anomenat segon New Deal es produiria a partir del 1935, amb la *Social Security Act* signada per Roosevelt el 14 d’agost⁷¹ com la mesura més emblemàtica de tot el New Deal i la què ha deixat una petjada més significativa i important al llarg del temps en la societat americana. Roosevelt deia que aportaria “seguretat davant els perills i els obstacles de la

⁶⁹ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 2866 de 8145.

⁷⁰ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 3007 de 11966.

⁷¹ *Ibidem*, posició 4777 de 11966.

vida”⁷². No comptava però ni amb el suport de tot el Partit Demòcrata; sobre els que es mostraven en contra deia que “serà un nou Partit Demòcrata que no els agradarà”^{73,74}.

Hiltzik li dedica un dels capítols més extensos, en el qual s’observa perfectament el tarannà de la seva obra: un anàlisi en profunditat del desenvolupament legislatiu i tot els agents involucrats (en aquest cas sobre la *Social Security*). En canvi, Shlaes passa més per sobre i no s’hi centra tant. Hiltzik dóna molta veu a Roosevelt i als *New Dealers* sobre les seves voluntats, de quines retribucions en gaudiria la població i quina gent es podria acollir (mostrant també les opinions contràries i crítiques). No es desvia gaire de la versió “oficial” en la què es lloa la *Social Security* i es presenta com una fita sense igual en la història dels Estats Units fins aleshores. Shlaes no s’hi mostra contrària... simplement critica que fou un altre oportunisme i una altra aposta de Roosevelt, aquesta vegada per sortir re-elegit el 1936. És la creació d’una xarxa de sostenibilitat social per a què quan anessin a votar recordessin qui havia permès que poguessin gaudir d’una pensió, un atur o unes ajudes. En una època amb tanta necessitat aquestes ajudes eren com una benedicció. A la tardor del 36, just abans de votar, les primeres cartes de la *Social Security* van començar a arribar a la població (tot i que no cobrarien fins el 1940).

Il·lustració n°8

⁷² *Ibidem*, posició 4393 de 11966.

⁷³ SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007. posició 4228 de 8145.

⁷⁴ Tot i que aleshores va crear un fort debat, anys després es convertiria en un estàndard americà. Tant demòcrates com republicans treballaven conjuntament en el Congrés per millorar el seu camp d’actuació. El President Dwight D. “Ike” Eisenhower, republicà, fou responsable d’una gran expansió del sistema. Actualment, mentre que el Congrés està molt mal vist per la societat, el *Medicare* (l’evolució de la *Social Security* a partir del 1965 amb el demòcrata Lyndon B. Johnson com a President) és tant popular que fins i tot els republicans que voldrien reformar-lo per retallar el gran volum de despesa pública que significa no ho poden ni plantejar perquè el rebuig que generarien seria tant elevat que no sortirien elegits. Potser aquesta és una de les raons per a què Shlaes no faci una crítica a la pròpia *Social Security*, sinó el que hi ha al seu voltant.

Roosevelt i el Tribunal Suprem

Durant el 1934 i el 1935 els tribunals, i en gran mesura el Tribunal Suprem, van invalidar i validar moltes qüestions relatives al New Deal i a la política de Roosevelt. Dos ja s'han esmentat, com és el fet del desmantellament de la NRA o l'aprovació de les polítiques monetàries relatives amb l'or; una altra invalidació fou l'AAA. Hiltzik omet pràcticament en la seva totalitat els judicis que es van emprendre contra empresaris per responsabilitzar-los de la depressió, cosa que (òbviamment, per altra banda) sí explica amb tota mena de detalls Shlaes.

En una altra qüestió també s'observa la diferencia en els criteris dels dos autors: el cas dels germans Schechter⁷⁵. Mentre que Shlaes li dedica un capítol sencer després d'haver-li dedicat un altre a més qüestions judicials, Hiltzik ho tracta en uns pocs paràgrafs al final del seu capítol sobre la justícia. Shlaes exposa el cas amb tota mena de detalls i acaba la seva exposició amb les paraules del Tribunal Suprem, la fi de la NRA, la defensa dels germans i els tracta d'herois per haver-se enfrontat a les injustícies i a les incursions del govern. En canvi, Hiltzik aporta que el Tribunal Suprem va dictaminar això perquè estava format per conservadors (provinents de les legislatures anteriors republicanes) i que quan es van redactar les lleis el comerç entre els estats no estava gaire desenvolupat i en gran mesura els estats (sobretot els de la costa est) eren autosuficients⁷⁶. Malgrat que una decisió judicial en teoria no hauria de representar cap mena de problema sobre com es tracta, ja què és un fet precís i clar, la gràcia està en com un i altre les expliquen. I no només com les expliquen sinó com hi arriben, quin és el camí narratiu que segueixen, ja què si abans t'ha explicat segons què, t'està posant en safata que la teva opinió pugui canviar malgrat el fet precís i clar que és una sentència judicial.

Després de la re-elecció del 1936 Roosevelt no volia tornar a passar per la mateixa situació amb el Tribunal Suprem, sobretot perquè sospitava que tombarien moltes altres coses que havia anat aprovant (i la *Social Security* era la seva principal preocupació). Volia passar del seus 9 membres a uns 15 com a màxim; per cada un que superés els 70 anys n'afegiria un altre si no es retiraven en sis mesos. Va posar com a excusa que

⁷⁵ En primera instància varen ser condemnats per violar les jornades laborals, els salaris mínims, haver venut un pollastre en males condicions sabent-ho... En total se'ls acusava de 60 delictes. Van recórrer però al Tribunal Suprem, el qual els atorgà la raó argumentant que el govern federal no tenia competències per involucrar-se en el comerç interestatal, s'havia donat un poder que constitucionalment no li pertocava ("Vivim sota una Constitució escrita, per sort o per desgràcia, això és un fet") i havia exercit mesures coercitives.

⁷⁶ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 5249 de 11966

estaven massa saturats amb tants recursos. Per dur a terme aquesta reforma es volia saltar la ratificació dels governadors estatals i l'enviaria directament al Congrés. Tot i que va aixecar les crítiques dels congressistes⁷⁷, que no havien estat avisats de la maniobra (tampoc molts *New Dealers* ho sabien), del propi Tribunal Suprem i d'altres col·lectius, al final es solucionà amb el canvi de posició del jutge Roberts de bàndol (i la substitució posterior d'un membre més progressista a causa d'una "renúncia") que va permetre mantenir l'estatu quo i aprovar la resta de lleis del New Deal.

Aquest seria un tema sobre el que "fer sang" per part de Shlaes, sobretot per poder qualificar-lo com autoritari (molta gent a l'època ho va fer) o per voler canviar les normes del joc⁷⁸. Per tant, sorprèn molt que no li dediqui més espai... En canvi, Hiltzik sí que explica amb tota mena de detalls aquest procés en el seu capítol corresponent. Malgrat mostrar tots els arguments, ven la imatge d'un Roosevelt triomfant per haver "destruït el Tribunal Suprem"⁷⁹ (paraules de Herbert Hoover) i que a partir d'aleshores el New Deal no patís noves desfetes judicials.

La depressió dintre de la Gran Depressió

Entre la tardor del 1937 i la primavera de 1938, com ja s'ha dit anteriorment, es va patir una altra recessió. Les causes tots dos autors les esmenten i no s'observen diferències: més impostos (com la novetat de la *Social Security*), una reducció del crèdit per part de la Reserva Federal o la forta conflictivitat laboral arrel de la *National Labor Relations Act* del 1935⁸⁰. La producció va caure en picat degut al descens del consum, fet que provocà nivells d'atur semblants als de 1932.

Shlaes posa molta èmfasi en la culpa de la *National Labor Relations Act* perquè per culpa de la conflictivitat que generà, els empresaris es van veure forçats a pujar els salaris en detriment de beneficis i de reinversions en desenvolupament. Aquesta conflictivitat laboral Shlaes l'utilitza al llarg de tota la seva narració per culpar a Roosevelt per haver atacat d'aquesta manera el sector empresarial. En canvi, Hiltzik l'esmenta de passada un cop es

⁷⁷ A partir d'aleshores el Congrés quedà bloquejat per la nova majoria de republicans més els sudistes demòcrates, més conservadors, que trencaren amb el New Deal i Roosevelt. Aquest aspecte quasi bé (introdueixo el quasi per cortesia) no el mencionen cap dels dos autors.

⁷⁸ Canviar les normes en comptes de derrotar-les es pot vendre fàcilment com una gran debilitat, si les poguessis guanyar no caldria doncs canviar l'estatu quo...

⁷⁹ HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 6821 de 11966

⁸⁰ També anomenada Wagner Act, ja que fou el senador Robert F. Wagner de New York qui la va promoure.

veu en la depressió del 37-38 (i Shlaes ho fa des del seu naixement). Aquesta conflictivitat doncs per Shlaes és la gran culpable dels baixos nivells productius arran de la seva aprovació.

Per fi Hiltzik es mostra crític i no un titella de la versió oficialista del New Deal i de Roosevelt. Per fi critica de veritat la política del New Deal i veiem que no era tant perfecte com havia anat venent. Però la seva crítica és l'oposada a Shlaes. Mentre ella critica el propi concepte intervencionista del New Deal i la desconfiança privada i empresarial, Hiltzik diu que el New Deal es va quedar curt i ni va sortir de la deflació cap a una inflació positiva, ni va poder ser l'estímul necessari per reactivar realment l'economia, ni va dur a terme una política fiscal en condicions. Incentius acompanyats amb noves tributacions no eren, doncs, una fórmula adequada per reactivar cada sector. Per tant, admet que el creixement fins arribar al 1937, provocat per la despesa pública en bona part, era un creixement fals. Hiltzik intenta desmitificar una mica el keynesianisme de Roosevelt argumentant que hauria calgut molta més despesa pública (que no es faria fins entrada la guerra), que molts *New Dealers* ni estaven familiaritzats amb els seus postulats ni estaven a favor d'aquesta despesa pública ni de provocar grans dèficits pressupostaris, i que el propi Keynes manifestés en moltes ocasions les seves divergències (com per exemple, no ser tant agressiu amb el sector privat).

Mentre Shlaes argumenta que el New Deal va agreujar encara més la depressió i va provocar que es trigués més temps en sortir-ne, Hiltzik defensa exactament el mateix que hem vist anteriorment a David M. Kennedy defensar a *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)* l'any 1999.

Roosevelt aprovaria a finals de juny del 1938 una nova fase del New Deal⁸¹, la seva darrera, en la què engegava un programa d'estímul i de veritable despesa pública per sectors com l'habitatge, treballs públics, construcció d'autopistes, control de les inundacions, la construcció i el manteniment d'edificis federals...⁸² Tot això sumat després

⁸¹ Per trencar la majoria republicana amb els sudistes demòcrates es va acordar que el nou salari mínim s'establiria precisament al nivell més baix possible per a què no fos un problema al baix cost salarial en l'economia del sud.

⁸² HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011. posició 7195 de 11966

al nou augment en la despesa pública a causa de les indústries de guerra per a la Segona Guerra Mundial⁸³, que trauria finalment de la Gran Depressió als Estats Units d'Amèrica.

Com s'afirma al documental *1929: The Great Depression*: “Cap dels esforços de Roosevelt per restaurar la indústria americana van funcionar per portar-la als nivells anteriors al *Black Thursday*. Va ser la guerra a Europa el què ho aconseguí. La Gran Depressió s'havia acabat. Set anys de mesures desesperades van fer menys per curar la malmesa economia que pocs mesos de rearmament”⁸⁴.

⁸³ Shlaes no ho acaba de dir del tot, però es pot intuir perfectament: la maquinària de guerra sí era quelcom vàlid per a invertir i d'aquesta manera donar suport al New Deal per part del sector empresarial. Fins ara, res ofería la garantia que podia oferir a partir d'aleshores el Departament de Defensa.

⁸⁴ KAREL, William. *1929: The Great Depression*. [Documental]. França: Roche Productions, RSI, SBS-TV Australia, ARTE France, 2009.

Conclusions

El 21 de novembre de 1995 Bruce Springsteen va publicar el seu onzè àlbum, el segon en acústic, titulat *The Ghost of Tom Joad*. La primera cançó es titula igual que l'àlbum i té per protagonista Tom Joad, el personatge de *The Grapes of Wrath*. La cançó ens porta a la Gran Depressió, i més concretament a l'èxode cap a l'oest per la *Route 66* i a la pobresa que viu la població⁸⁵.

Aquest disc, i més en concret aquesta cançó, és el motiu principal pel qual en un moment donat vaig decidir que volia saber què havia succeït als Estats Units dels anys 30 per poder comprendre pel que *aquest* Tom Joad estava passant. A partir d'aquí vaig endinsar-me en la pel·lícula de John Ford i l'obra d'Steinbeck, les cançons de Woody Guthrie o el seu biopic cinematogràfic *Bound for Glory* de l'any 1976. Però tot això no era suficient. Havia d'anar més enllà per poder arribar a entendre el context històric pel qual la carretera estava tan viva com Springsteen afirmava... El New Deal ha sigut només una excusa, un aspecte en concret de la Gran Depressió, per tal de poder tractar el tema amb l'aprofundiment que requeria. Per completar-ho veritablement ara caldria fer-ne un altre sobre el *Dust Bowl*...

*Men walkin' 'long the railroad tracks
Goin' someplace there's no goin' back
Highway patrol choppers comin' up over the ridge
Hot soup on a campfire under the bridge
Shelter line stretchin' round the corner
Welcome to the new world order
Families sleepin' in their cars in the southwest
No home no job no peace no rest*

*The highway is alive tonight
But nobody's kiddin' nobody about where it goes
I'm sittin' down here in the campfire light
Searchin' for the ghost of Tom Joad*

Les dues primeres estrofes de The ghost of Tom Joad

No em va resultar gaire complicat trobar obres que parlessin del New Deal. És un tema dintre de la història dels Estats Units molt rellevant per ser el pitjor moment de recessió i de crisi econòmica, i a més per situar-se al final del període d'entreguerres i a les portes de la Segona Guerra Mundial. A l'hora de ficar-m'hi per dur a terme la part historiogràfica del treball vaig veure'm sobtat en primera instància pel gran volum de treballs realitzats sobre el New Deal i la Gran Depressió. Això sí, perquè afegia a la cerca obres en anglès i

⁸⁵ Paral·lelament, he realitzat un muntatge en el marc de l'assignatura optativa "Història Contemporània i Cinema" sobre la Gran Depressió usant pel·lícules, sèries de televisió i documentals. Es pot visionar a <http://bit.ly/WdlrcO>. Parts del documental on hi apareixen historiadors i economistes de William Karel que figura en la bibliografia i en dues cites s'hi pot trobar també en el muntatge.

no només en castellà i català. Fins i tot vaig arribar a plantejar-me seleccionar un altre aspecte (o fins i tot un altre tema) ja què pensava que el meu camp d'actuació seria tant reduït, segons el marc global, que no estaria tractant la qüestió de forma adient. Una vegada havia vist els treballs que tracen en major mesura l'argumentari d'uns i altres sobre la matèria, i de mostrar-me disgustat per com el tema està tant polititzat entre els que li donen molta importància en la recuperació econòmica i els que el critiquen per no tenir una estratègia definida d'actuació i de xocar amb la qüestió intervencionista del govern federal, vaig desil·lusionar-me per observar el debat fins a cert punt "simplista" i "partidista" (sobretot en un context en què el President demòcrata Barack Obama està portant endavant la seva reforma sanitària).

No només la reforma sanitària, que tindria relació amb la *Social Security* de Roosevelt, sinó la pròpia depressió i com intentar sortir-ne d'ella també estan a l'ordre del dia i en plena actualitat. Michel Hiltzik ho diu de forma ben clara a les seves conclusions que ara més que mai calia fer un treball per poder analitzar realment què va ser el New Deal dintre de la dinàmica americana. Llàstima però el seu resultat... Al llarg de la lectura esperava trobar-me crítiques constructives al New Deal de forma constant, més que res perquè perfecte és impossible que sigui. Crítiques com dic positives i no necessàriament negatives. Però sí posar en qüestió certs elements claus. Al cap i a la fi, segueix la doctrina oficial en bona mesura i fins i tot les seves conclusions són les mateixes que les de David M. Kennedy deu anys abans...

En canvi amb Amity Shlaes la situació és la contrària. Malgrat que em consideri junt amb altres autors en una situació ideològica totalment oposada, ella aporta a la qüestió les preguntes que s'han de fer per arribar a establir el significat real del New Deal. Preguntes però que tenen respostes oposades a les de Kennedy, Hiltzik o fins i tot les meves pròpies. Arribar i dir que el New Deal va provocar que durés tant la Gran Depressió és un titular que per a la meitat dels Estats Units és molt cridaner. Però no per això se l'ha de descartar en primera instància, que els arbres no ens tapin el bosc.

A través de la bibliografia que he consultat i gaudit durant la realització d'aquest Treball Final de Grau he pogut observar que el New Deal és una fita sense igual en la història americana, com el New Deal canvia realment la relació entre el ciutadà individualista i el govern federal. Tot i això, aquest New Deal i les actuacions de Roosevelt tenen moltes ombres i molts claroscurs... però al final en bona part depèn des de quin prisma ho

observes. Una posició socialdemòcrata pot admirar el New Deal demanant-li encara més esforços: ampliació de la fiscalitat, que la Seguretat Social arribés a tots els col·lectius (sobre com el New Deal deixa al marge als negres seria un altre Treball Final de Grau), una despesa més elevada per abastir una xarxa de recursos públics més eficients, etc. En canvi un neoliberal et criticarà que el New Deal destrueix la iniciativa privada i la deixa en condicions inferiors al gran estat, el qual no s'ha d'encarregar de certs aspectes. I encara més en una societat com l'americana, on la llibertat individual és molt més accentuada i considera que el govern federal no s'ha d'immiscuir per res en la seva vida. Una persona pot estar d'acord amb un europeu sobre la fita d'una regulació en concret, però precisament estarà en contra de què estigui regulat (o que estigui regulat pel govern federal i no per l'estat).

Tal i com deia a l'apartat de les qüestions judicials, els fets són el que són i poques vegades es poden replantejar. El que sí es debat posteriorment però és el context en què cada mesura es pren. Els seus efectes i, sobretot, allò que hagués succeït si s'hagués portat a terme la teva doctrina. Resulta massa fàcil per Amity Shales experimentar un cop has passejat per Central Park i et trobes al teu pis de Manhattan escrivint quelcom per justificar el que et paga el *George W. Bush Institute*. Correm el risc de què en aquest cas els arbres sí ens tapin el bosc i donem més importància a unes poques persones i no pas als milions i milions que van votar una o altra opció democràtica mentre perdien les seves cases i no podien trobar feina per poder alimentar a la seva família ja què no havien prestacions socials com ara.

La crítica ideal sobre el New Deal seria la que desxifraria cada acció, cada intent de sol·lució, per observar el seu abast, les implicacions, i les conseqüències de tot tipus que va tenir. Després d'això es podria definir quin marc d'actuació s'hauria d'establir per respondre adequadament en el cas de què es repetissin. Això últim però no seria història, seria història ficció.

Llistat i referència de les il·lustracions

Il·lustració de la portada: Cartell de la Cambra de Comerç del 1931 adreçat als que hi arriben des d'altres indrets on s'escenifica que no hi ha llocs de treball ni per la gent local.

Extreta de *New Deal Network* el febrer de 2013:

<http://newdeal.feri.org/library/ab32.htm>

Il·lustració de fons a la introducció: Fotografia promocional realitzada per Eric Meola per l'àlbum de Bruce Springsteen *Darkness on the Edge of Town* de l'any 1978 .

Extreta de la web oficial de Bruce Springsteen el maig de 2013:

<http://brucespringsteen.net/albums/the-promise>

Il·lustració nº1: Fotografia realitzada l'any 1937 per Margaret Bourke-White a Louisville, Kentucky. Durant les inundacions a Kentucky, s'observa com negres fan cua per poder menjar. La "gràcia" de la fotografia es veure que sobre seu hi ha el famós cartell dels anys 20 que explicitava que *there's no way like the American way*.

Extreta d'*ArtScene* el febrer de 2013:

<http://www.artscenecal.com/ArticlesFile/Archive/Articles2005/Articles0405/MBourkeWhiteA.html>

Il·lustració nº2: Fotografia realitzada el dijous 24 d'octubre de 1929 a les portes de Wall Street.

Extreta de *Public Broadcasting Service (PBS)* el febrer de 2013:

http://www.pbs.org/newshour/extra/features/us/july-dec08/recession_12-05.html

Il·lustració nº3: Multitud davant de l'American Union Bank a la ciutat de Nova York per retirar els seus diners a causa de la fallida del banc. Foto realitzada el 5 d'agost de 1931.

Extreta d'*ABC News* el febrer de 2013:

<http://abcnews.go.com/Business/slideshow/financial-crises-years-11157097>

Il·lustració nº4: Imatge extreta de la pel·lícula *The grapes of wrath* de John Ford (basada en la novel·la del premi Nobel de literatura John Steinbeck).

Extreta de *Hollywood Theatre* el febrer de 2013:

<http://hollywoodtheatre.org/hard-times-double-feature-kelly-reichardt-jon-raymond/>

Il·lustració nº5: Cartell fet per Adolph Treidler per la Railroad Manpower Mobilization Committee el 1944 on s'anuncien llocs de treball de manera urgent (war job).

Extreta de *University of North Texas Digital Library* el febrer de 2013:

<http://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc250/>

Il·lustració nº6: Portada del llibre d'Amity Shlaes *The forgotten man: A new history of the Great Depression*.

Il·lustració nº7: Portada del llibre de Michael Hiltzik *The New Deal: A new history*.

Il·lustració nº8: Franklin Delano Roosevelt signant el 14 d'octubre del 1935 la Social Security Act.

Extreta de *National Public Radio (NPR)* el març de 2013:

<http://www.npr.org/blogs/itsallpolitics/2010/09/21/130016492/democrats-hope-tea-party-s-third-rail-is-social-security>

Il·lustració de fons a les conclusions: Fotografia promocional realitzada per Pam Springsteen per l'àlbum de Bruce Springsteen *The Ghost of Tom Joad* de l'any 1995.

Extreta de la web oficial de Bruce Springsteen el maig de 2013:

<http://brucespringsteen.net/albums/the-ghost-of-tom-joad>

Bibliografia

BADGER, Anthony J. *The New Deal: The Depression Years, 1933-1940*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan, 1989.

BOSCH, Aurora. *Historia de Estados Unidos: 1776-1945*. Barcelona: Crítica, 2005.

HILTZIK, Michael. *The New Deal: A modern history* [eBook]. New York City: Free Press, 2011.

KAREL, William. *1929: The Great Depression*. [Documental]. França: Roche Productions, RSI, SBS-TV Australia, ARTE France, 2009.

KENNEDY, David M. *Entre el miedo y la libertad. Los EE.UU.: de la Gran Depresión al fin de la segunda guerra mundial (1929-1945)*. Barcelona: Edhasa, 2005.

LEUCHTENBURG, William E. *Franklin D. Roosevelt and the New Deal: 1932-1940*. New York City: Harper & Row, 1963.

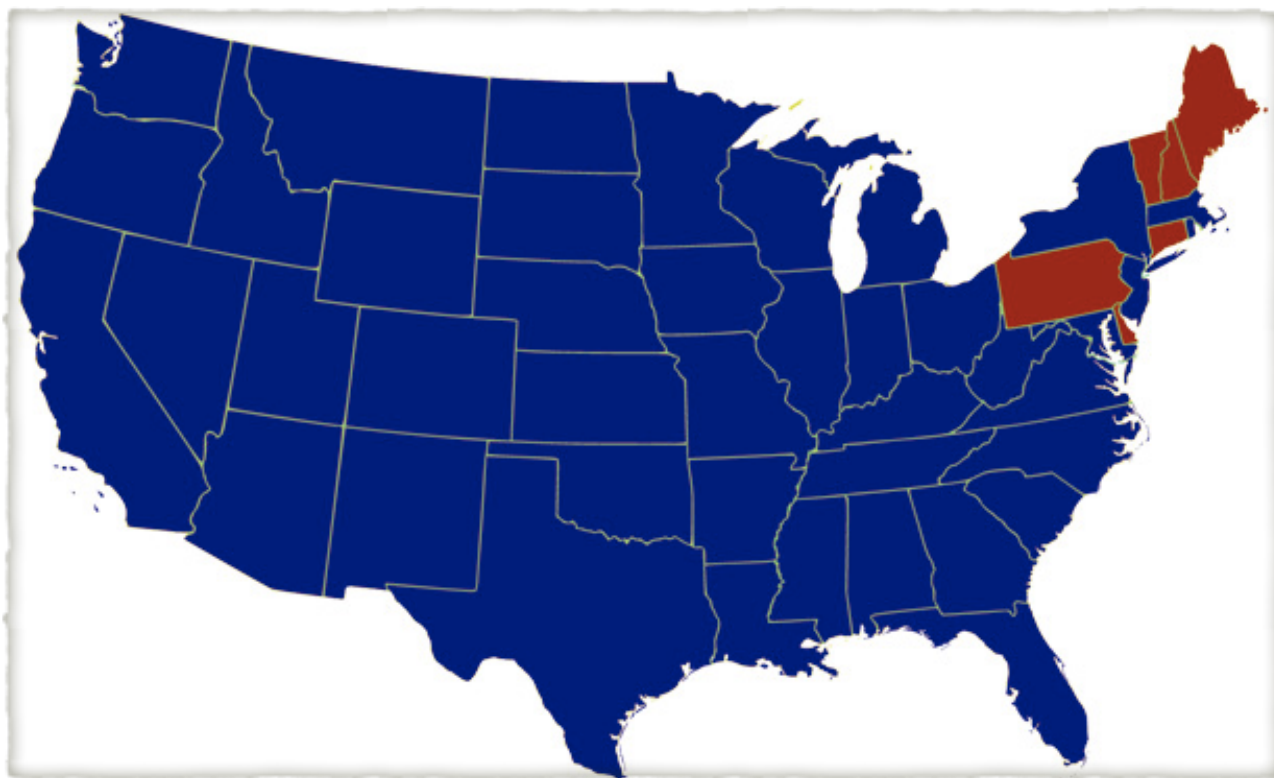
PAREDES, Javier. (Coord.). *Historia universal contemporánea II: De la primera guerra mundial a nuestros días*. Barcelona: Ariel, 2004.

PROCACCI, Giuliano. *Historia general del Siglo XX*. Barcelona: Crítica, 2001.

SHLAES, Amity. *The forgotten man: A new history of the Great Depression* [eBook]. New York City: HarperCollins Publishers, 2007.

Annexos

Eleccions presidencials del 1932

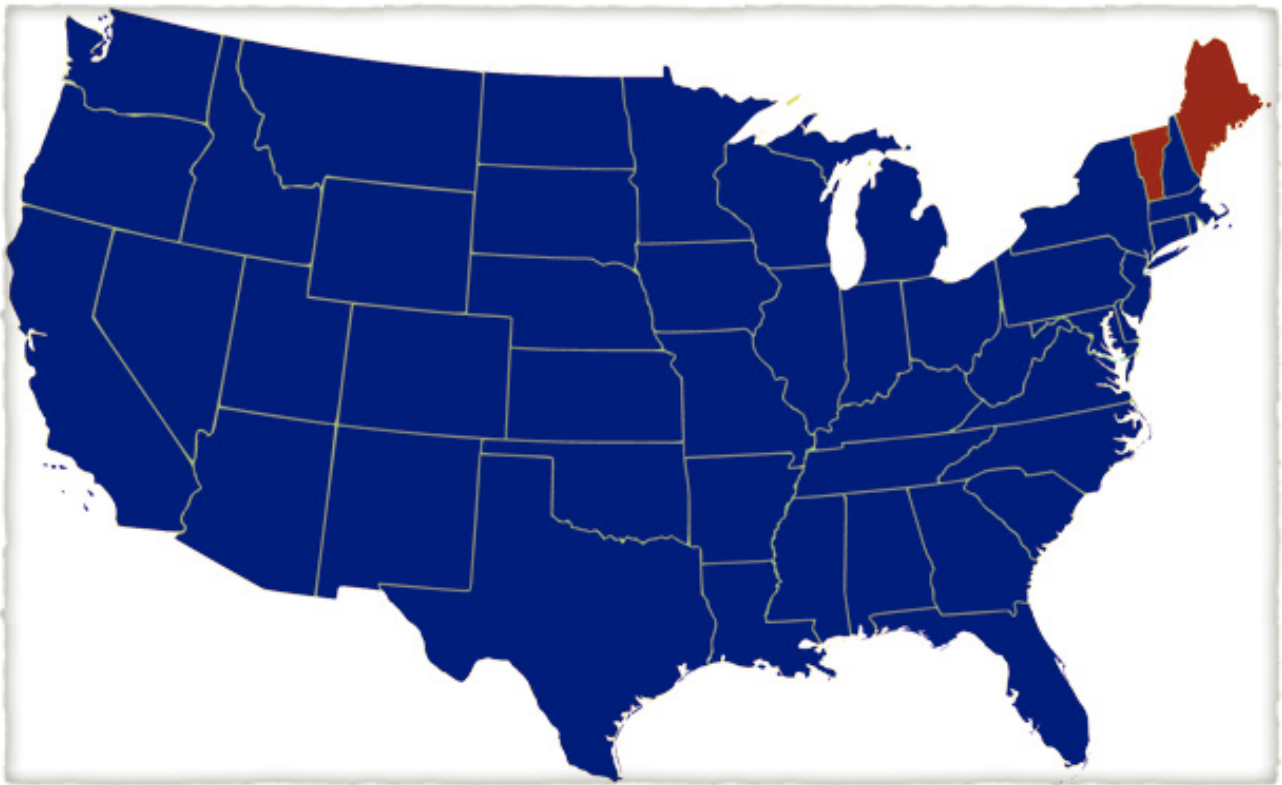

	vots electorals	%	vots	%
<i>Franklin D. Roosevelt (Partit Demòcrata)</i>	472	88,9	22.818.740	57,4
<i>Herbert Hoover (Partit Republicà)</i>	59	11,1	15.760.425	39,6

Informació extreta de *The American Presidency Project* de la *University of California, Santa Barbara* el març de 2013:

<http://www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1932>

Eleccions presidencials del 1936

	vots electorals	%	vots	%
<i>Franklin D. Roosevelt (Partit Demòcrata)</i>	523	98,5	27.750.866	60,8
<i>Alfred M. Landon (Partit Republicà)</i>	8	1,5	16.679.683	36,5

Informació extreta de *The American Presidency Project* de la *University of California, Santa Barbara* el març de 2013:

<http://www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1936>

Evolució de l'atur entre 1929 i 1941

Any	Població	Població activa	Aturats	% d'aturats
1929	88.010.000	49.440.000	1.550.000	3,14
1930	89.550.000	50.080.000	4.340.000	8,67
1931	90.710.000	50.680.000	8.020.000	15,82
1932	91.810.000	51.250.000	12.060.000	23,53
1933	92.950.000	51.840.000	12.830.000	24,75
1934	94.190.000	52.490.000	11.340.000	21,60
1935	95.460.000	53.140.000	10.610.000	19,97
1936	96.700.000	53.740.000	9.030.000	16,80
1937	97.870.000	54.320.000	7.700.000	14,18
1938	99.120.000	54.950.000	10.390.000	18,91
1939	100.360.000	55.600.000	9.480.000	17,05
1940	101.560.000	56.180.000	8.120.000	14,45
1941	102.700.000	57.530.000	5.560.000	9,66

Informació extreta el maig de 2013 de *Historical Statistics of the United States, Colonial Times to 1957*. Washington, DC: US Bureau of the Census, 1960, p.70:

<http://www.u-s-history.com/pages/h1528.html>